

VOORBLAD VOOR RAADSBUNDEL, bundelnummer:3
11ini02361

1. Onderwerp:	Advies Reikwijdte en detailniveau MER Windpark den Tol	
2. Voor welke raads­cyclus:	22 december / 8 ^e cyclus 2011	
3. Agendering:	☒	Raadsrotonde in Dru Cultuurfabriek
	☒	Gemeenteraadsvergadering in Dru Cultuurfabriek
	☐	Werkbezoek op locatie: .....
4. Behandelwijze:	☐	Bespreken
	☐	Kennis van nemen
	☐	Richting geven aan kaderstelling
	☐	Controleren
	☒	Vaststellen door gemeenteraad
5. Indien raadsrotonde, hoeveel behandel­tijd is naar schatting nodig:	☒	twee kwartier
	☐	een uur
	☐	vijf kwartier
	☐	twee uur
	☐	twee en een half uur
6. Samenvatting hoofdpunten:	<p>Voor het initiatief om een windpark ten oosten van Netterden te realiseren (Windpark Den Tol) wordt momenteel een milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure doorlopen. Als eerste stap in deze procedure is het bekend maken van het voornemen en het ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Verder is de notitie ter vrijwillige advisering voorgelegd aan de commissie m.e.r. en aan adviesinstanties toegezonden. Er zijn 10 adviezen en 13 zienswijzen ontvangen. Enkele adviezen en zienswijzen geven aanleiding om een aanvullend advies te geven en voorgesteld wordt om met de beantwoording van de zienswijzen en adviezen in te stemmen. Verder wordt voorgesteld om het advies voor reikwijdte en detailniveau voor de milieueffectrapportage voor Windpark Den Tol vast te stellen. Dit advies omvat de inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol d.d. 13 mei 2011, het advies van de commissie m.e.r. d.d. 24 oktober 2011 en enkele aanvullingen naar aanleiding van ingediende zienswijzen en adviezen.</p>	
7. Aan raadsleden mee te zenden stukken:	<ul style="list-style-type: none"> - raadsvoorstel - nota "zienswijzen en adviezen" - concept raadsbesluit 	
8. Achterliggende stukken:	<ul style="list-style-type: none"> - Notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark den Tol - advies van de commissie m.e.r. - ingekomen zienswijzen. <p>De Notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark den Tol en het advies van de commissie m.e.r. zijn ook in te zien op onze website www.oude-ijsselstreek.nl onder: "de gemeente, milieu, windmolenpark den Tol".</p>	
9. Is er behoefte aan een mondelinge inleiding/ toelichting:	n.v.t.	
10. Zijn er burgers, bedrijven, organisaties die bericht van raadsbehandeling moeten krijgen?	De indieners van een zienswijze en de instanties, die een advies hebben uitgebracht ontvangen via de afdeling Beleid het raadsvoorstel met nota zienswijzen en adviezen en worden geïnformeerd over de behandeling in de raadsrotonde en de raadsvergadering.	

11. Opmerkingen Van het Presidium:	
12 Portefeuillehouder:	Dhr. J.W. Haverdil
13 Meer informatie bij:	Mw. I.J.M. Testroet, tel. 0315-292424 e-mail: i.testroet@oude-ijsselstreek.nl
14. Opmerkingen raadsgriffie	

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 22 december 2011

Bundelnummer : 3

Onderwerp : Advies Reikwijdte en detailniveau MER windpark Den Tol

Voorgestelde beslissing:

1. Instemmen met beantwoording van de ingekomen zienswijzen en adviezen zoals voorgesteld in de "nota zienswijzen en adviezen Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpak Den Tol";
2. Instemmen met het advies voor reikwijdte en detailniveau voor de milieueffectrapportage voor Windpark Den Tol. Dit advies omvat de inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol d.d. 13 mei 2011, het advies van de commissie m.e.r. d.d. 24 oktober 2011 en enkele aanvullingen naar aanleiding van ingediende zienswijzen en adviezen.
3. De raad voorstellen het advies vast te stellen en in te stemmen met de beantwoording van de zienswijzen en adviezen.

Aanleiding

Voor het initiatief om een windpark ten oosten van Netterden te realiseren (Windpark Den Tol) wordt momenteel een milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure doorlopen. Doel van deze m.e.r.-procedure is het inzichtelijk maken van de milieugevolgen van dit initiatief. Als eerste stap in deze procedure is het bekend maken van het voornemen en het ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol. Deze notitie heeft van 18 augustus tot 30 september 2011 ter inzage gelegen met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Verder is de notitie verstuurd aan adviseurs en bestuursorganen met het verzoek om advies uit te brengen. De ingekomen reacties zijn tezamen met de Notitie voorgelegd aan de commissie m.e.r. Op 24 oktober 2011 heeft de commissie m.e.r. een advies uitgebracht. Naar aanleiding van de ingekomen reacties en het advies van de commissie m.e.r. kan nu een advies worden gegeven aan de initiatiefnemers over de reikwijdte en het detailniveau van de te onderzoeken aspecten in de milieueffectrapportage (MER). Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om dit advies vast te stellen.

Wat wordt met beslissing bereikt

- Na vaststelling van het advies reikwijdte en detailniveau kan de milieueffectrapportage (MER) worden opgesteld.

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

- 1.1 *De ingekomen zienswijzen en adviezen geven ons aanleiding tot het opstellen van de "Nota zienswijzen en adviezen Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol"*
In de bijgevoegde "Nota zienswijzen en adviezen Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol" is per zienswijze of advies een samenvatting van de zienswijze/advies opgenomen en een reactie daarop. Korteidshalve wordt hiernaar verwezen.
- 2.1 *Voordat een bestemmingsplan kan worden vastgesteld voor het Windpark Den Tol dient eerst alle relevante milieuaspecten door middel van een plan-m.e.r. in beeld te worden gebracht.*
Om de realisatie van het windpark planologisch mogelijk te maken is een bestemmingsplanherziening noodzakelijk. Daarvoor moet een plan-m.e.r. procedure worden doorlopen. Daarnaast is voor de omgevingsvergunning een project-m.e.r. noodzakelijk. Gezamenlijk met de provincie is besloten om één MER op te stellen. Met het advies wordt aangegeven welke informatie in het MER moet worden opgenomen.
- 2.2 *Door het vaststellen van het advies voor reikwijdte en detailniveau voor de MER kan ook daadwerkelijk tot het onderzoeken van die aspecten worden overgegaan.*
Voorafgaand aan het opstellen van een MER is het goed om vast te stellen wat (reikwijdte) en op welke manier (detailniveau) in de MER onderzocht moet worden.
- 2.3 *De commissie m.e.r. heeft de Notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark Den Tol beoordeeld en enkele aanvullingen gegeven op de Notitie*
De Notitie Reikwijdte en Detailniveau geeft een goed beeld van hetgeen aan de orde moet komen in

de MER. De commissie m.e.r. is vrijwillig om advies gevraagd. Zij hebben op een aantal punten aangegeven, wat zij essentiële informatie vinden die in het MER naar voren moet komen. Wij kunnen ons vinden in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het advies van de commissie m.e.r.

2.4 Het Advies omvat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol d.d. 13 mei 2011 en het advies van de commissie m.e.r. d.d. 24 oktober 2011 en de reactie op zienswijzen/adviezen

De Notitie is ter voorbereiding van het MER opgesteld door de initiatiefnemers. Deze heeft ter inzage gelegen en hierop zijn zienswijzen en adviezen binnengekomen. De commissie m.e.r. is verzocht advies uit te brengen over de Notitie en de ingebrachte reacties. In het advies van de commissie m.e.r. zijn de ingekomen zienswijzen en adviezen verwerkt. Daarnaast hebben enkele adviezen en zienswijzen aanleiding gegeven om nog een aanvulling te geven op de Notitie en het advies van de commissie m.e.r. Door in te stemmen met het Advies wordt ingestemd met de Notitie en wordt ingestemd met het advies van de commissie m.e.r. en de aanvullingen naar aanleiding van zienswijzen/adviezen.

3.1. De raad is bevoegd gezag voor het vaststellen van het Advies

Omdat het MER zowel het plandeel (het wijzigen van het bestemmingsplan waarvoor de raad bevoegd gezag is) als het projectdeel (het verlenen van de omgevingsvergunning waarvoor de provincie op dit moment nog het bevoegd gezag is) omvat zijn zowel de gemeenteraad als Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland bevoegd gezag voor het vaststellen van het Advies. Ambtelijk is er instemming tussen de gemeente en de provincie over het advies.

Kosten, baten, dekking

In een overeenkomst met initiatiefnemers zijn afspraken gemaakt over kostenverhaal, planschade etc. Voor de gemeente zijn er geen kosten verbonden aan dit initiatief.

Uitvoering

Planning

- 22 december 2011: vaststelling advies in raadsvergadering
- Eind december 2011: versturen advies naar initiatiefnemers en brief naar indieners zienswijze en adviesorganen
- Januari 2012: opstellen concept voorontwerp bestemmingsplanherziening
- Januari/februari 2012: gereedkomen MER
- 1^e kwartaal 2012: vooroverleg over voorontwerp bestemmingsplan
- Eind 1^e kwartaal 2012/begin 2^e kwartaal 2012: ter inzage legging MER tezamen met ontwerpbestemmingsplan
- 2^e kwartaal 2012: verwerking zienswijzen ontwerpbestemmingsplan
- 3^e kwartaal 2012: vaststelling bestemmingsplan tezamen met definitief MER

Communicatie/participatie

Het advies van de commissie m.e.r. en het advies Reikwijdte en detailniveau Windpark Den Tol na besluitvorming op de gemeentelijke website plaatsen. De indieners van een zienswijze krijgen schriftelijk bericht. De ter inzage legging van het ontwerpbestemmingsplan en MER wordt gepubliceerd in de Gelderse Post, Staatscourant, Duitse kranten en op de website.

Burgemeester en wethouders,

G.H. Tamminga
secretaris

J.P.M. Alberse
burgemeester

11ini02363

Raadsvergadering d.d. 22 december 2011, nr. 3

De raad van de gemeente Oude IJsselstreek,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 29 november 2011,

gelet op het bepaalde in de Wet milieubeheer,

BESLUIT:

1. in te stemmen met beantwoording van de ingekomen zienswijzen en adviezen zoals voorgesteld in de "nota zienswijzen en adviezen Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpak Den Tol";
2. het advies voor reikwijdte en detailniveau voor de milieueffectrapportage voor Windpark Den Tol vast te stellen. Dit advies omvat de inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol d.d. 13 mei 2011, het advies van de commissie m.e.r. d.d. 24 oktober 2011 en enkele aanvullingen naar aanleiding van ingediende zienswijzen en adviezen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Oude IJsselstreek in zijn openbare vergadering van 22 december 2011.

De griffier,

de voorzitter,

J. van Urk

J.P.M. Alberse

NOTA ZIENSWIJZEN (geanonimiseerd) EN ADVIEZEN

**NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU
WINDPARK DEN TOL**

ZIENSWIJZEN EN ADVIEZEN MET BETREKKING TOT DE NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU WINDPARK DEN TOL

Met ingang van 18 augustus 2011 heeft gedurende een termijn van zes weken voor iedereen de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol (Notitie R&D) ter inzage gelegen. De Notitie R&D heeft zowel op het gemeentehuis in Gendringen als op het provinciehuis in Arnhem ter inzage gelegen en de Notitie R&D is digitaal te raadplegen op de website van de gemeente. Daarbij is de mogelijkheid geboden om tijdens genoemde termijn zienswijzen ten aanzien van de Notitie R&D kenbaar te maken. Er zijn 13 zienswijzen ingediend.

Verder is de Notitie R&D ter vrijwillige advisering voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r.) in Utrecht. Op 26 oktober 2011 is het advies van de commissie m.e.r. ontvangen. Over het advies van de commissie m.e.r. wordt separaat een voorstel aan de gemeenteraad gedaan.

Daarnaast is de Notitie R&D verstuurd aan onderstaande instanties met het verzoek om advies uit te brengen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Den Tol.

1. VROM-inspectie, Regio Oost, Postbus 136, 6800 AC Arnhem
2. Ministerie EL&I, Directie Regionale Zaken, Vestiging Oost, Postbus 554, 7400 AN Deventer
3. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort
4. Luchtverkeersleiding Nederland, Postbus 75200, 1117 ZT Luchthaven Schiphol
5. Inspectie Verkeer en Waterstaat, Unit Kennis, Advies en Berichtgeving Luchthavens, Postbus 575, 2130 AN Hoofddorp
6. Provincie Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem
7. Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland, Postbus 234, 7300 AE Apeldoorn
8. Vereniging Leefbaarheid Netterden, secretariaat p/a Emmerikseweg 37, 7077 AN Netterden
9. Stadt Emmerich am Rhein, Der Bürgermeister, Geistmarkt 1, 46446 Emmerich am Rhein
10. Stadt Rees, Der Bürgermeister, Markt 1, 46459 Rees
11. Stadt Isselburg, Der Bürgermeister, Minervastrasse 12, 46419 Isselburg
12. Kreisverwaltung Kleve, Nassauerallee 15-23, 47533 Kleve
13. Gemeente Aalten, Postbus 119, 7120 AC Aalten
14. Gemeente Doetinchem, Postbus 9020, 7000 HA Doetinchem
15. Gemeente Montferland, Postbus 47, 6940 BA Didam
16. Regio Achterhoek, Postbus 53, 7000 AB Doetinchem
17. Waterschap Rijn en IJssel, Postbus 148, 7000 AC Doetinchem
18. Taakveld Milieu en Ruimtelijke Ontwikkeling gemeente Oude IJsselstreek

Van de instanties genoemd onder nummer 1, 2, 9, 10, 11, 14, 16 en 17 is geen reactie ontvangen.

Naar aanleiding van de ter inzage legging zijn 13 zienswijzen ontvangen.

In het onderstaande wordt een samenvatting gegeven van de ingekomen adviezen en zienswijzen en de reactie van de gemeente hierop. De reactie van de gemeente is cursief weergegeven. Vervolgens wordt per advies/zienswijze een voorstel gedaan

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort

Samenvatting advies

De Notitie biedt voldoende aanknopingspunten voor de uitvoering van een effectmeting op cultuurhistorie. Onduidelijk is echter hoe de effecten precies in kaart worden gebracht en hoe ze worden beoordeeld. De Rijksdienst adviseert om daarvoor de "Samenvatting Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA" te gebruiken.

Reactie gemeente:

De commissie m.e.r. heeft in paragraaf 4.5 van haar advies aangegeven, dat ten aanzien van cultuurhistorie de in de Notitie R&D genoemde werkwijze of beoordelingscriteria gevolgd kunnen worden. De door de Rijksdienst aangeraden Handreiking wordt hierin niet genoemd. Wij kunnen ons evenwel voorstellen, dat de genoemde handreiking een goed hulpmiddel is om te gebruiken bij het in beeld brengen van de effecten voor alle facetten van Cultuurhistorie in het op te stellen MER.

Voorstel: instemmen met het advies van de Rijksdienst en initiatiefnemers adviseren gebruik te maken van de genoemde Handreiking bij het onderdeel Cultuurhistorie in het MER.

Luchtverkeersleiding Nederland, Postbus 75200, 1117 ZT Luchthaven Schiphol

Samenvatting advies

De locatie van Windpark Den Tol ligt niet binnen een toetsingsvlak van de communicatie-, navigatie-, en surveillanceapparatuur van Luchtverkeersleiding Nederland. Zij hebben dan ook geen bezwaar tegen uitvoering van Windpark Den Tol.

Reactie gemeente:

De brief van Luchtverkeersleiding Nederland wordt voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel: de brief van Luchtverkeersleiding Nederland voor kennisgeving aannemen.

Inspectie Verkeer en Waterstaat, Unit Kennis, Advies en Berichtgeving Luchthavens, Postbus 575, 2130 AN Hoofddorp

Samenvatting advies

De Inspectie toetst of te realiseren objecten gevolgen hebben voor de veiligheid van de burgerluchtvaart. Zij verwacht dat er geen negatieve gevolgen zijn en heeft dan ook geen bezwaar tegen de realisatie van de genoemde windturbines in relatie tot de burgerluchtvaart. Verder geven zij aanwijzingen over het aanbrengen van hindernislichten en verzocht wordt de turbines uit te voeren in een witte kleur. Tenslotte wordt erop gewezen, dat alle objecten met een hoogte van 100 meter of meer aan luchtvaarders moeten worden gemeld via een meldingsformulier, dat is bijgevoegd.

Reactie gemeente:

De aanwijzingen over het aanbrengen van de hindernislichten en de kleur zullen worden meegenomen bij de beoordeling van de aanvraag omgevingsvergunning. Het formulier "Melding Luchtvaartobstakels van 100 meter of hoger" zal aan de initiatiefnemers worden doorgestuurd met het verzoek om deze in te vullen indien sprake is van turbines hoger dan 100 meter.

Voorstel: de brief van de Inspectie voor kennisgeving aannemen en de gegeven aanwijzingen te zijner tijd betrekken bij de beoordeling van de aanvraag omgevingsvergunning. Het formulier doorsturen naar de initiatiefnemers.

Provincie Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem

In het streekplan is opgenomen dat windmolenparken niet te dicht bij elkaar mogen staan in verband met mogelijke visuele interferentie. Visuele interferentie kan worden voorkomen door de twee Nederlandse parken in samenhang met elkaar te ontwerpen, zodat een begrijpelijk en rustig ruimtelijk geheel wordt gecreëerd. Voorgesteld wordt om een landschapsarchitect te laten kijken naar het ruimtelijk ontwerp.

Verder is in het streekplan Gelderland 2005 de locatie van windpark Den Tol aangewezen als zoekzone voor windenergie en als deel van het landbouwwontwikkelingsgebied. Het beleid voor landbouwwontwikkelingsgebieden is opgenomen in het reconstructieplan en daarin is gesteld, dat het oprichten van windmolens in een landbouwwontwikkelingsgebied slechts mogelijk is als blijkt dat de locatie geen strijdigheden opwerpt met nieuwe doelstellingen van het gebied. In het MER dient betrokken te worden of en zo ja welke invloed de ontwikkeling van een windpark kan hebben op de ontwikkelingsmogelijkheden van de doelen van de intensieve veehouderij, gelet op het gestelde in het reconstructieplan.

Het bovenstaande is een ambtelijk advies. Gedeputeerde Staten zullen zelf als bevoegd gezag ook een advies uitbrengen over Reikwijdte en Detailniveau van het MER voor Windpark Den Tol.

Reactie gemeente:

In de Notitie R&D wordt in paragraaf 2.3 verwezen naar hetgeen in het streekplan 2005 van de Provincie Gelderland is vermeld over de visuele interferentie. In hoofdstuk 4 is aangegeven, dat er uitgebreid aandacht aan de landschappelijke effecten van het windpark zal worden besteed. De commissie m.e.r. gaat in de paragrafen 3.3 en 4.2 hier ook op in en adviseert om bij het ontwerpen van inrichtingsalternatieven rekening te houden met het park aan de Papenkampseweg en de bestaande windturbines in Duitsland. Zowel in de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. is voldoende aangegeven, dat het aspect visuele interferentie goed zal moeten worden belicht in het MER.

De gevolgen van de oprichting van windmolens in een landbouwwontwikkelingsgebied komt in zowel de Notitie R&D als in het advies van de commissie m.e.r. niet aan de orde. Dit is wel een wezenlijk punt, dat in het MER aan de orde moet komen.

Voorstel: instemmen met het advies van de ambtelijke diensten van de provincie Gelderland voor wat betreft de opmerking over het landbouwwontwikkelingsgebied. De opmerkingen over de visuele interferentie geven geen aanleiding om naast hetgeen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover is gezegd nog aanvullingen op te nemen.

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG), Postbus 234, 7300 AE Apeldoorn

Samenvatting advies:

De VNOG adviseert om het beoordelingscriterium "externe veiligheid" toe te voegen aan het aspect "Veiligheid". Als kader hiervoor kan het handboek risicozonering windturbines worden beschouwd. Verder adviseert zij ook het beoordelingscriterium "brandveiligheid" op te nemen bij het aspect "Veiligheid" en geeft daarbij aan welke onderdelen hierbij beschouwd moeten worden. De VNOG wil graag participeren in het vooroverleg voor de bestemmingsplanherziening en de omgevingsvergunning.

Reactie gemeente

In de Notitie R&D wordt weliswaar in paragraaf 4.1 bij het onderdeel "Veiligheid" vermeld, dat aan de hand van het Handboek Risicozonering Windturbines wordt gekeken naar welke veiligheidscontouren rondom windturbines moeten worden aangehouden, maar in de tabel 4.1 "beoordelingscriterium per milieuaspect" worden de onderdelen externe veiligheid en brandveiligheid niet nader genoemd. De commissie m.e.r. geeft in haar advies aan (paragraaf 4.5) dat voor het aspect veiligheid de beoordelingscriterium uit de Notitie R&D gevolgd kunnen worden. Het aspect externe veiligheid is ook een onderdeel van het op te stellen bestemmingsplan. Wij zijn van mening, dat hieraan in het MER ook aandacht moet worden besteed. Daarbij kunnen de door de VNOG genoemde punten t.a.v. brandveiligheid worden meegenomen.

Voorstel: instemmen met het advies van de VNOG en initiatiefnemers adviseren in het MER bij het aspect "Veiligheid" tevens de beoordelingscriterium externe veiligheid en brandveiligheid mee te nemen.

Vereniging Leefbaarheid Netterden (VLN), p/a Emmerikseweg 37, 7077 AN Netterden

Samenvatting advies

Het gestelde over draagvlak op pagina 9 van de Notitie is volgens VLN niet juist. Lokale onderzoeken van VLN en Stichting TegenWind(molens) Netterden geven aan, dat 9 van de 10 respondenten tegen de komst van het windpark Den Tol zijn. Verzocht wordt de resultaten van de enquêtes op te nemen en deze te beoordelen in het MER.

Verder heeft VLN twijfels over het rendement van windmolens op deze locatie. Zij verzoekt om in het MER een kostenanalyse op te nemen wat het echte rendement is. Ook heeft VLN twijfels bij de haalbaarheid van de gemeentelijke doelstelling van 50% CO₂-reductie te samen met een 7-tal Achterhoekse gemeenten. Zijn er nog andere locaties als de plannen van windpark Den Tol niet haalbaar zijn?

Volgens VLN zullen er zeker planschades ontstaan, maar welke zekerheden worden er gesteld om betrokken partijen schadeloos te stellen, indien bijv. de subsidiekraan wordt dichtgedraaid?

VLN is van mening, dat er een onderzoek naar de beleving van een windmolenpark van deze omvang door en voor omwonenden en passanten moet worden opgenomen in het MER.

Destijds is door de gemeente Gendringen een standpunt ingenomen, dat er aan de ontwikkeling van één initiatief medewerking wordt verleend. Deze zienswijze zou VLN graag opgenomen en beoordeeld zien in het MER.

Er is geen informatie gegeven over het traject van leidingen, benodigd voor het ondergronds transporteren van de groene stroom en op welke wijze gebruik gemaakt gaat worden van de bestaande infrastructuur.

Ten slotte wijst VLN op de omliggende natuurgebieden bij "Het Zandgat" en het Duitse Naturschutzgebiet. Er zal een uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden naar de aanwezige watervogels en broedvogels nabij "Het Zandgat" en de voederplekken voor de aanwezige weidevogels en broedvogels in het Naturschutzgebiet.

De zienswijze bevat een bijlage met namen en handtekeningen (21) van leden van VLN, die de zienswijze ondersteunen.

Reactie gemeente:

In een MER komt niet zo zeer het aspect draagvlak aan de orde, maar worden wel de milieueffecten van de beoogde ontwikkeling op de leefomgeving beschreven. De commissie m.e.r. geeft hiervoor in haar advies bij paragraaf 3.3 een aanbeveling. Hiermee wordt tevens voldaan aan het verzoek van VLN om onderzoek te doen naar de beleving van een windmolenpark voor en door omwonenden.

In het MER zal worden ingegaan op de locatiekeuze voor dit windpark, mede in het licht van het bestaande beleid op rijks, provinciaal en regionaal/gemeentelijk niveau. In de Notitie R&D is hier in paragraaf 3.2 op ingegaan en ook in paragraaf 3.2 van het advies van de commissie m.e.r wordt nog nader advies gegeven over de wijze van onderbouwing van de locatiekeuze in het MER.

De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is in paragraaf 3.1 al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt. Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

In de Wet milieubeheer is bepaald dat in het MER een overzicht moet worden opgenomen van eerder vastgestelde plannen en beslissingen van bestuursorganen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteiten. Hiertoe dient rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. In paragraaf 2.2 van het advies van de commissie m.e.r. wordt ook gewezen op het aangeven van het beleidskader in het MER. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het MER.

In een bestemmingsplan wordt een hoofdstuk "economische uitvoerbaarheid" opgenomen. Daarin zal nader worden ingegaan op o.a. het aspect "planschade". Dit is geen aspect, dat in het MER aan de orde komt.

In het MER zal bij het onderdeel Veiligheid aandacht worden besteed aan het leidingentraject en de effecten op de bestaande infrastructuur. De commissie m.e.r. is van oordeel, dat de in de Notitie beschreven werkwijze of beoordelingscriteria ten aanzien van veiligheid voldoende zijn. Verder doet zij hierover in paragraaf 3.1 nog een aanbeveling om in het MER een beschrijving op te nemen van de bijkomende voorzieningen en activiteiten. Wij sluiten ons hierbij aan en zien geen aanleiding om hiervoor een nader advies op te nemen.

Meerdere indieners van een advies of zienswijze hebben gewezen op de aanwezigheid van watervogels en broedvogels bij het Zandgat en in de Duitse Natuurgebieden. Ook de commissie m.e.r. geeft hiervoor in haar advies meerdere aanbevelingen (paragraaf 4.3).

Voorstel: ; instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Kreisverwaltung Kleve, Nassauerallee 15-23, 47533 Kleve

Samenvatting advies:

De volgende suggesties worden voorgesteld: de locatie waarop het initiatief betrekking heeft grenst aan een vijftal gebieden, te weten een natuurbeschermingsgebied, een vogelbeschermingsgebied, een Flora-Fauna-Habitat gebied en 2 biotopen.

Reactie gemeente

In de Notitie is in tabel 4.1 bij het aspect Flora & Fauna aangegeven, dat het effect van het windmolenpark op beschermde gebieden wordt beoordeeld. Ook de commissie m.e.r. gaat in haar advies bij paragraaf 4.3 specifiek in op de aanwezigheid van beschermde gebieden aan Duitse zijde.

Voorstel: geen nadere aanvullingen geven ten aanzien van de suggesties voor de beschermde gebieden, omdat hierover in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. voldoende is opgenomen.

Gemeente Aalten, Postbus 119, 7120 AC Aalten

Samenvatting advies:

Geconstateerd is, dat het project Windpark Den Tol geen consequenties heeft voor de gemeente Aalten. Zij hebben geen behoefte om inhoudelijk te reageren op de toegezonden stukken.

Reactie gemeente:

De reactie van de gemeente Aalten wordt voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel: de reactie van de gemeente Aalten voor kennisgeving aannemen.

Gemeente Montferland, Postbus 47, 6940 BA Didam

Samenvatting advies:

Zij zijn van mening, dat in de Notitie R&D al de verschillende landschappelijke opstellingsvarianten en de consequenties voor het landbouwontwikkelingsgebied beschreven dienen te worden, zodat zij hierop nu al kunnen reageren en niet pas bij het ontwerp bestemmingsplan en planMER.

Reactie gemeente:

Het onderzoeken van verschillende landschappelijke opstellingvarianten en de zichtbaarheid ervan vanuit verschillende invalshoeken is bij uitstek een onderdeel dat in het MER nader wordt uitgewerkt. De commissie m.e.r. geeft in haar advies bij paragraaf 4.2 aan om in het MER de landschappelijke gevolgen van de inrichtingsalternatieven in beeld te brengen en geeft daarbij verschillende aanbevelingen. De zichtbaarheid vanuit Montferland is er daar één van. Verder geeft de commissie m.e.r. in haar rapport advies om in het MER nader in te gaan op zaken als aantal, vermogen, hoogte, situering van de turbines en de afstand tot het windpark Netterden-Azewijn (paragraaf 3.4 en 3.5). De gevolgen van de oprichting van windmolens in een landbouwontwikkelingsgebied komt in zowel de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. niet aan de orde. Dit is wel een wezenlijk punt, dat in het MER aan de orde moet komen.

Voorstel: instemmen met het advies van de gemeente Montferland voor wat betreft de opmerking over de consequenties voor het landbouwontwikkelingsgebied en adviseren om hieraan in het MER aandacht te besteden. Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Taakveld milieu en ruimtelijke ontwikkeling gemeente Oude IJsselstreek

Vanuit genoemde taakvelden worden geen andere onderzoeken gevraagd, dan die al in de notitie reikwijdte en detailniveau worden genoemd.

Zienswijze 1. (corsa 11ink14834)

Samenvatting zienswijze

1. Zij stemmen tegen de komst van het windmolenpark en begrijpen niet dat de gemeente hieraan medewerking overweegt;
2. Er zal een nadelige invloed zijn op het toerisme van het dorp;
3. Het windmolenpark betekent aantasting van het landschap en het woongenot van de omwonenden;
4. Nut en noodzaak; windenergie heeft niet het gewenste rendement;
5. Er moet compensatie komen voor de waardedaling van hun huis.

Reactie gemeente

Ad 1. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". De plannen voor realisatie van het windmolenpark Den Tol passen hierin. Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het advies over de reikwijdte en detailniveau van het MER.

Ad 2. De gevolgen van de oprichting van windmolens voor het toerisme in en rond Netterden komen in zowel de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. niet aan de orde. We achten het zinvol om in het MER te beschrijven wat de te verwachten effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark zijn.

Ad 3. De effecten van het initiatief op het landschap en de leefomgeving zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de Notitie R&D en in hoofdstuk 4 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 4. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is

al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER in een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie) is. Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 5. De vraag of er sprake is van waardevermindering van de woning is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan". Indien de briefschrijvers van mening zijn, dat er sprake is van waardevermindering van hun woning, dan hebben zij de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een planschadeclaim in te dienen. Een dergelijke aanvraag wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld.

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende het toerisme en nut en noodzaak en hierover twee aanvullende punten op nemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het MER. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) en de effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark. Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Zienswijze 2. (corsa 11ink15065)

Samenvatting zienswijze

1. Briefschrijvers brengen veel vrije tijd door in de fraaie omgeving van Netterden. Realisatie van een windmolenpark betekent aantasting van het fraaie, authentieke landschap en de natuur.
2. Verzocht wordt om te stoppen met de realisatie van het windmolenpark.

Reactie gemeente

Ad 1. De effecten van het initiatief op het landschap en de natuur zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in hoofdstuk 4 van het advies van de commissie m.e.r.

Ad 2. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". De plannen voor realisatie van het windmolenpark Den Tol passen hierin. Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het advies over de reikwijdte en detailniveau van het MER.

Voorstel: geen aanvullend advies geven, omdat de in de zienswijze genoemde gevolgen voor natuur en landschap reeds voldoende zijn opgenomen in de notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r.

Zienswijze 3. (corsa 11ink16296)

Samenvatting zienswijze

1. De gemeente Oude IJsselstreek heeft een hoge milieuumbitie; de gevolgen hiervan komen onevenredig veel voor rekening van Netterden.
2. Het is beter om te kiezen voor kleinschalige duurzaamheidsprojecten (zonnepanelen e.d.) waarbij er geen overlast voor de omgeving is.
3. De mensen die overlast ervaren worden niet gecompenseerd en hebben geen mogelijkheden tot participatie.
4. Het park zal een waardedaling van de huizen en slecht vestigingsklimaat voor nieuwkomers tot gevolg hebben. Hierdoor zal het drop vergrijzen met gevolgen voor de gemeenschap en het verenigingsleven.
5. Een windmolenpark is niet de enige optie als nieuwe economische pijler, maar zal juist van nadelige invloed zijn op de economie van het dorp zoals het toerisme.
6. Bezwaar tegen de aantasting van het landschap en natuur door een opeenstapeling van het LOG en de windmolens. Het is niet waarschijnlijk, dat de schade kan worden gecompenseerd.

Reactie gemeente

Ad 1. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". De plannen voor realisatie van het windmolenpark Den Tol passen hierin. Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is

geen onderwerp voor het MER. Verder heeft de commissie m.e.r. in haar advies in paragraaf 3.3 nadrukkelijk aandacht besteed aan de effecten op de leefomgeving van de woonkern Netterden.

Ad 2. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is in paragraaf 3.1 al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt. Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 3. In de Notitie R&D zijn nieuwe inkomstenbronnen voor de initiatiefnemers een belangrijke motivatie. De initiatiefnemers maken melding van mogelijke participatie in het windpark voor omwonenden. Op die wijze kan er toch sprake zijn van een mate van compensatie voor de verwachte overlast. We achten het zinvol om de participatievorm voor omwonenden uit te werken. Het uitwerken van de participatievorm is geen thema in het MER en zal buiten het MER plaatsvinden.

Ad 4. De vraag of er sprake is van waardevermindering van de woning is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan". Indien de briefschrijvers van mening zijn, dat er sprake is van waardevermindering van hun woning, dan hebben zij de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een planschadeclaim in te dienen. Een dergelijke aanvraag wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld.

Ad 5. De gevolgen van de oprichting van windmolens voor het toerisme in en rond Netterden komen in zowel de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. niet aan de orde. We achten het zinvol om in het MER te beschrijven wat de te verwachten effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark zijn.

Ad 6. De effecten van het initiatief op het landschap, de natuur en de leefomgeving zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1. van de notitie R&D en in hoofdstuk 4 van het advies van de commissie m.e.r. Daarnaast heeft de gemeente een studie laten uitvoeren maar de gewenste landschappelijke ontwikkeling in dit gebied (Waardenburg, 2010). Deze studie geeft aan welke mogelijkheden er zijn voor landschappelijke compensatie. De mogelijkheden voor landschappelijke compensatie worden buiten het MER om bekeken.

Voorstel : instemmen met het deel van de zienswijze betreffende het toerisme en nut en noodzaak en hierover twee aanvullende punten op nemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) en de effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark. Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven. Enkele punten zullen buiten het MER om nader worden uitgewerkt (participatie en compensatie).

Zienswijze 4. (corsa 11ink16065, 11ink14913, 11ink 16758 en 11ink 10376)

Briefschrijver heeft meerdere brieven verstuurd. We hebben deze samengevoegd en als één zienswijze behandeld. Het gaat over de zienswijze (11ink16065) en de enquête (11ink10376). Verder zijn er twee brieven, zijnde een bezwaarschrift over het opstellen van één MER en de coördinatie van de m.e.r.-procedure (11ink16758 en 11ink14913). Deze twee laatstgenoemde brieven zijn in een ander traject behandeld, omdat zij niet betrekking hebben op het advies voor reikwijdte en detailniveau van het MER.

Samenvatting zienswijze

1. In de notitie R&D staat dat er zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de ingediende zienswijzen, reacties van betrokken bestuursorganen en het advies van de commissie m.e.r. Graag criteria opnemen wanneer onderdelen wel en niet worden meegenomen in het MER.
2. Locatiekeuze: heroverwegen of het plangebied geschikt is voor windmolens door:
  - Inzicht te geven in de hoeveelheid wind die er op de locatie is
  - toetsen en toelichten van de afstandseis van 400 m tot woonbebouwing.
3. Cultuurhistorie en archeologie;
  - opnemen van historische bouwwerken en historische geografie.
  - de archeologische waardenkaart van de gemeente Oude IJsselstreek moet gereed zijn zodat deze bij het MER gebruikt kan worden
4. Opnemen in het MER van een onderzoek naar de beleving van het windmolenpark van omwonenden en passanten en naar de effecten op het woon-, werk- en leefklimaat. Speciale aandacht voor de gezondheidsrisico's (fysiek en psychisch).

5. De gemeente Oude IJsselstreek heeft een hoge milieuumbitie, deze komen onevenredig veel voor rekening van Netterden . Er is een enquête gehouden in Netterden waaruit een grote weerstand tegen dit plan blijkt, argumenten zijn;
- Twee windmolenparken in de nabijheid van Netterden is genoeg.
  - Netterden draagt al voldoende bij aan de “groene” ambitie van de gemeente, er is geen sprake van een rechtvaardige verdeling in de gemeente.
  - De gemeenteraad heeft in 2004 besloten definitief geen medewerking te verlenen aan het windmolenpark aan de Netterdensestraat. De gemeente schaadt het vertrouwen van de inwoners om nu medewerking te verlenen aan een tweede windmolenpark.
  - De locatie Netterdensestraat geeft veel overlast vanwege de geografische ligging.
  - Bezwaar tegen het feit dat de gemeente Oude IJsselstreek koploper wil zijn in de regio met dit soort vooruitstrevende plannen.
  - Het plan Den Tol ligt binnen de 4 km grens van het streekplan van de provincie Gelderland.
  - Compensatie en participatie is geen bruikbare weg om de weerstand weg te nemen.
  - Ons energieverblindende gedrag veranderd niet door het plaatsten van de windmolens. Windmolens lossen ons energieprobleem niet op.
  - Het gebied is belangrijk voor verschillende soorten vogels.

Reactie gemeente

Ad 1. Ingediende zienswijzen, adviezen van betrokken bestuursorganen en het advies van de commissie m.e.r. zullen elk afzonderlijk beoordeeld worden. De ingekomen zienswijzen en adviezen zijn ook ter advisering voorgelegd aan de commissie m.e.r. en zijn verwerkt in hun advies, daar waar de commissie dit van toepassing vond. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen en adviezen zal beargumenteerd worden aangegeven, waarom zij wel of niet aanleiding zullen zijn om mee te nemen in ons advies over reikwijdte en detailniveau voor het MER. Het is niet mogelijk om hiervoor vooraf specifieke criteria op te stellen.

Ad 2. In het MER zal worden ingegaan op de locatiekeuze voor dit windpark, mede in het licht van het bestaande beleid op rijks, provinciaal en regionaal/gemeentelijk niveau. In de Notitie R&D is hier in paragraaf 3.2 op ingegaan en ook in paragraaf 3.2 van het advies van de commissie m.e.r wordt nog nader advies gegeven over de wijze van onderbouwing van de locatiekeuze in het MER.

Ad 3. In het MER zal worden ingegaan op de effecten op de cultuurhistorie en de archeologie voor dit windpark. In de Notitie R&D is hier in paragraaf 4.1 al op ingegaan. De commissie m.e.r is van mening, dat voor het onderzoeken van genoemde effecten de beschreven werkwijze uit de Notitie R&D voldoende is (§ 4.5). Wij kunnen ons hierin vinden en verwijzen nog naar hetgeen de Rijksdienst Cultureel Erfgoed hierover heeft aangegeven. Verder kunnen wij stellen, dat hetgeen in de Notitie R&D over de archeologische waardenkaart is geschreven niet geheel correct is. Er is inmiddels een archeologische waardenkaart opgesteld, alleen moet deze nog door de gemeenteraad worden vastgesteld. Deze zal dan worden opgenomen in de nog vast te stellen erfgoedverordening. Er is dus een toets mogelijk aan deze archeologische waardenkaart bij het opstellen van het MER.

Ad 4. In de notitie R&D is al aangegeven dat de effecten op woon- en leefklimaat in het MER zullen worden beschreven. Het gaat hier o.a. om geluid, slagschaduw, veiligheid, landschap. Aanvullend hierop heeft de commissie m.e.r nog aanbevelingen gegeven in de paragrafen 3.3 en 4.4 van haar advies. Daarmee zijn naar onze mening voldoende aanbevelingen gedaan om deze aspecten te onderzoeken in het MER.

Ad 5. In de Wet milieubeheer is bepaald dat in een MER een overzicht moet worden opgenomen van eerder vastgestelde plannen en beslissingen van bestuursorganen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteiten. Hiertoe dient rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument “Tijd voor nieuwe energie”. De plannen voor realisatie van het windmolenpark Den Tol passen hierin. Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het MER. De provincie is één van de betrokken bestuursorganen. Zij toetsten het plan onder andere aan het streekplan en de daarin genoemde zone van 4 km ten aanzien van visuele interferentie. In haar advies stelt de provincie het volgende: “Visuele interferentie kan worden voorkomen door de twee Nederlandse parken in samenhang met elkaar te ontwerpen, zodat een begrijpelijk en rustig ruimtelijk geheel wordt gecreëerd. Voorgesteld wordt om een landschapsarchitect te laten kijken naar het ruimtelijk ontwerp”. In de Notitie R&D wordt in paragraaf 2.3 verwezen naar hetgeen in het streekplan 2005 van de Provincie Gelderland is vermeld over de visuele interferentie. In hoofdstuk 4 is aangegeven, dat er uitgebreid aandacht aan de landschappelijke effecten van het windpark zal worden besteed. De commissie m.e.r. gaat in de paragrafen 3.3 en 4.2 hier ook op in en adviseert om bij het ontwerpen van inrichtingsalternatieven rekening te houden met het park aan de

Papenkampseweg en de bestaande windturbines in Duitsland. Zowel in de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. is voldoende aangegeven, dat het aspect visuele interferentie goed zal moeten worden belicht in het MER.

De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is in paragraaf 3.1 al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt. Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

De effecten van het initiatief (de verschillende opstellingsvarianten) op de natuur (flora en fauna) en het landschap zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 4.2 en 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Zienswijze 5. (corsa nr. 11ink16283)

Samenvatting zienswijze

1. Het gestelde over draagvlak op pagina 9 van de Notitie is niet juist. Lokale onderzoeken van VLN en Stichting TegenWind(molens) Netterden geven aan, dat 9 van de 10 respondenten tegen de komst van het windpark Den Tol zijn. Verzocht wordt de resultaten van de enquêtes op te nemen en deze te beoordelen in het MER.
2. Er zijn twijfels over het rendement van windmolens op deze locatie. Verzocht wordt om in het MER een kostenanalyse op te nemen wat het echte rendement is. Is de subsidie voor windenergie wel goed besteed?
3. De leefbaarheid in het dorp wordt aangetast. Een onderzoek naar de beleving van een windmolenpark van deze omvang door en voor omwonenden en passanten moet worden opgenomen in het MER.
4. Er zijn twijfels over de zekerheid voor het vergoeden van planschade.
5. Het plan is in strijd met het raadsbesluit van 2004.
6. Graag informatie op nemen in het MER over de gevolgen voor de lokale infrastructuur (kabels en leidingen, wegen e.d.).
7. Er zal een uitgebreid flora en fauna-onderzoek moeten worden opgenomen in het MER in verband met de aanwezigheid van weide-, water en broedvogels.

Reactie gemeente

Ad 1. Draagvlak wordt door de initiatiefnemers belangrijk gevonden. De initiatiefnemers maken er melding van in de notitie R&D. Ook worden mogelijkheden voor participatie in het windpark voor omwonenden genoemd. Op die wijze kan er toch sprake zijn van een mate van compensatie voor de verwachte overlast. We achten het zinvol om de participatie- en compensatie vorm voor omwonenden uit te werken. Het uitwerken van de participatie- en compensatie vorm alsmede het draagvlak in de samenleving is echter geen thema in het MER en zal buiten het MER plaatsvinden. Zoals hiervoor aangegeven komt in een MER niet zo zeer het aspect draagvlak aan de orde, maar worden wel de milieueffecten van de beoogde ontwikkeling op de leefomgeving beschreven. De commissie m.e.r. geeft hiervoor in haar advies bij paragraaf 3.3 een aanbeveling.

Ad 2. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is in paragraaf 3.1 al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt. Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 3. De effecten van het initiatief op het landschap en de leefomgeving zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 3.3 en 4.4 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 4. De vraag of er sprake is van planschade en de zekerheid voor het vergoeden ervan is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan".

Ad 5. In de Wet milieubeheer is bepaald dat in het MER een overzicht moet worden opgenomen van eerder vastgestelde plannen en beslissingen van bestuursorganen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteiten. Hiertoe dient rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het MER.

Ad 6. In het MER zal bij het onderdeel Veiligheid aandacht worden besteed aan het leidingentraject en de effecten op de bestaande infrastructuur. De commissie m.e.r. is van oordeel, dat de in de Notitie R&D beschreven werkwijze of beoordelingscriteria ten aanzien van veiligheid voldoende zijn (paragraaf 4.5). Verder doet zij hierover in paragraaf 3.1 nog een aanbeveling om in het MER een beschrijving op te nemen van de bijkomende voorzieningen en activiteiten. Wij sluiten ons hierbij aan en zien geen aanleiding om hiervoor een nader advies op te nemen.

Ad 7. De effecten van het initiatief (de verschillende opstellingsvarianten) op de natuur (flora en fauna) en het landschap zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 4.2 en 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven. Enkele punten zullen buiten het MER om nader worden uitgewerkt (participatie en compensatie).

Zienswijze 6. (corsa nr. 11int14766)

Samenvatting zienswijze

1. Zij zijn tegen het plan voor het windmolenpark den Tol: de voordelen van nieuwe molens wegen niet op tegen de nadelen.
2. Bezwaar tegen het feit dat de initiatiefnemers geld verdienen aan het project en de omwonenden die "overlast" ervaren krijgen geen vergoeding.
3. De kosten voor (schadevergoeding) voor de waardedaling van huizen in de omgeving gaat de gemeente en de gemeenschap veel geld kosten.
4. Bezwaar tegen het feit dat de gemeente Oude IJsselstreek koploper is in de regio met dit soort vooruitstrevende plannen.

Reactie gemeente

Ad 1. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 2. In de notie R&D zijn nieuwe inkomstenbronnen voor de initiatiefnemers een belangrijke motivatie. De initiatiefnemers maken melding van mogelijke participatie in het windpark voor omwonenden. Op die wijze kan er toch sprake zijn van een mate van compensatie voor de verwachte "overlast". We achten het zinvol om de participatievorm voor omwonenden uit te werken. Het uitwerken van de participatievorm is geen thema in het MER en zal buiten het MER plaatsvinden.

Ad 3. De vraag of er sprake is van waardevermindering van de woning is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan". Indien de brievenrichters van mening zijn, dat er sprake is van waardevermindering van hun woning, dan hebben zij de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een planschadeclaim in te dienen. Een dergelijke aanvraag wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld. Bovendien zijn eventuele schadevergoedingen niet voor rekening van de gemeente, omdat de gemeente een overeenkomst afsluit met initiatiefnemers over het verhaal van eventuele planschadevergoeding.

Ad 4. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". De plannen voor

realisatie van het windmolenpark Den Tol passen hierin. Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het MER.

Voorstel instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze ons geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven. Het uitwerken van een participatievorm zal buiten het MER om plaatsvinden.

Zienswijze 7. (corsa 11ink14767)

Samenvatting zienswijze

1. Het windmolenpark Den Tol zal een negatieve invloed hebben op het landschap en het woongenot van de bewoners in deze omgeving (ernstige hinder voor mens en dier).
2. Het produceren van duurzame energie is geen agrarische activiteit en hoort niet thuis op het platteland.
3. Het staat niet vast dat windmolens de oplossing zijn voor een toekomstig energieprobleem.
4. Het plan zal invloed hebben op de waarde van de woningen.

Reactie gemeente

Ad 1. De effecten van het initiatief op de natuur (flora en fauna), het landschap en het woon- en leefklimaat zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 3.3, 4.2, 4.3 en 4.4 van het advies van de commissie m.e.r.

Ad 2. In het MER zal onderzocht worden of de verschillende functies in een gebied met elkaar verenigbaar zijn. In dit geval de agrarische activiteiten en het produceren van duurzame energie door middel van windturbines. Zowel de notitie R&D als de commissie m.e.r. geven hiervoor nog geen aanbevelingen. Wij zijn van mening, dat dit wel een aspect is, dat onderzocht moet worden in het MER.

Ad 3. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 4. De vraag of er sprake is van waardevermindering van de woning is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan". Indien de briefschrijvers van mening zijn, dat er sprake is van waardevermindering van hun woning, dan hebben zij de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een planschadeclaim in te dienen. Een dergelijke aanvraag wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld.

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.). Als verdere aanvulling opnemen, dat in het MER beschreven moet worden of een windmolenpark verenigbaar is met de andere functies in een agrarisch gebied. Verder geeft de zienswijze ons geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Zienswijze 8. (corsa nr. 11ink16303)

Samenvatting zienswijze

Briefschrijver heeft een rendabele exploitatie van zand en grind. Daarnaast wil het bedrijf verantwoord en duurzaam omgaan met het gebied. Inmiddels zijn er mooie natuurgebieden ontstaan in combinatie met de zandwinning. Het bedrijf is bezorgd dat de natuurbelangen van het gebied geschaad worden en verzoekt om een gedegen onderzoek van de volgende punten:

1. De effecten van de plaatsing en gebruik van de molens dient onderzocht te worden conform opgestelde richtlijnen en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur en het netwerk van Groene Bureaus (onderzocht moet worden; barrière werking, verstoring, doden van dieren en de verminderde geschiktheid van bestaande verblijfplaatsen in de omliggende gebieden;

2. Onderzocht moet worden of de kwaliteit van het landschapsbeeld en de aantrekkingskracht van het gebied onevenredig worden geschaad;
3. Heroverwegen of het plangebied geschikt is voor windmolens (locatiekeuze);
4. Onderzoeken wat de impact is van de bouw- en opslagplaatsen en aanrijroutes op flora en fauna;
5. Onderzoeken wat de impact is van de in werking zijnde molens op trekvogels, lokale broedvogels en vleermuizen;
6. Onderzoeken en beoordelen of er een aantasting is van Natura 2000 gebieden.

Reactie gemeente

Ad 1 en 2: De effecten van het initiatief (de verschillende opstellingsvarianten) op de natuur (flora en fauna) zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in paragraaf 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 3: In het MER zal worden ingegaan op de locatiekeuze voor dit windpark, mede in het licht van het bestaande beleid op rijks, provinciaal en regionaal/gemeentelijk niveau. In de Notitie R&D is hier op ingegaan in paragraaf 3.2 en in paragraaf 3.2 van de commissie m.e.r..

Ad 4. De effecten tijdens de aanlegfase worden meegenomen in het MER; zie advies van de commissie m.e.r. (paragraaf 3.1) en ad 1 en 2.

Ad 5. De effecten tijdens de exploitatiefase worden meegenomen in het MER; zie advies van commissie m.e.r. (paragraaf 4.1) en ad 1 en 2.

Ad 6. De effecten op het Natura 2000 worden meegenomen in het MER; zie ad 1 en 2.

Voorstel: geen nadere aanvullingen geven naar aanleiding van de ingediende zienswijze, omdat hierover in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. voldoende is opgenomen.

Zienswijze 9. (corsa nr. 11ink14679)

Samenvatting zienswijze

1. De windmolens tasten de kwaliteit van het natuurlijk en historisch fraaie landschap verder aan.
2. Het werkelijke rendement van windmolens is in de praktijk veel lager.

Reactie gemeente

Ad 1: De effecten van het initiatief op de natuur (flora en fauna) en landschap zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 4.2 en 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 2. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Zienswijze 10. (corsa 11ink16240)

Samenvatting zienswijze

1. Het maatschappelijk belang van een windpark is klein: het windpark draagt slechts 0.005% bij aan het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstof in Nederland. Het rendement van de beoogde locatie van het windpark is gering; dit rechtvaardigt niet de subsidie die aan het project gegeven wordt.
2. Het karakter van het landschap wordt ernstig verstoord en zal de bevordering van het toerisme schaden.
3. De leefbaarheid van het dorp staat onder druk, mede door de overige windmolenparken, het LOG en de geplande afrit van de snelweg. De milieuruimte is dan ook vol.

4. Gemeente Emmerich heeft in het verleden een negatief advies gegeven over de locatie Den Tol, vanwege de aanwezigheid van het Natura 2000 gebied en de notitie R&D is niet gepubliceerd in de Duitse kranten.
5. Het plan Den Tol is in strijd met het besluit van de gemeenteraad hierover in 2004.
6. Locatieonderbouwing heeft de argumenten van het kritisch Platform tegen Windenergie (april 2011) niet meegenomen.
7. Er wordt geen koppeling gelegd naar het kwalificaties van het landschap in het bestaande bestemmingplan.
8. Invloed op cultuurhistorische gebouwen in Netterden en mogelijke kapitaalvernietiging hierin.
9. Invloed op de gezondheid van mens en dier en maatschappelijke inpasbaarheid.
10. Negatieve invloed op natuur en landschap, met name voor het foerageergebied van ganzen en smienten.
11. Invloed op de verkoopbaarheid en de waarde van de huizen.
12. Er is geen criterium opgenomen om te bepalen of de locatie wel geschikt is vanwege het heersende geluidsniveau.
13. Onderzoek naar bestuurlijke integriteit, gevreesd wordt dat er financiële redenen voor de gemeente zijn om goedkeuring aan dit plan te geven. Verzoek om Notitie R&D in te trekken, omdat deze onvolledig is.

Reactie gemeente

Ad1. De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 2. De effecten van het initiatief op de natuur (flora en fauna) en het landschap zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in de notitie R&D (§ 4.1) en in het advies van de Commissie m.e.r. (§ 4.2, § 4.3). Verder achten we het zinvol om aanvullend op de notitie R&D en het advies van de Commissie m.e.r. in het MER te beschrijven wat de verwachte effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark zijn.

Ad 3. De effecten van het initiatief op het woon- en leefklimaat zal in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in de notitie R&D (§ 4.1) en in het advies van de Commissie m.e.r. (§ 3.3 en 4.4).

Ad 4. De notitie R&D is verzonden naar verschillende Duitse instanties (Stadt Emmerich am Rhein, Stadt Rees, Stadt Isselburg en Kreisverwaltung Kleve). De instanties is om advies gevraagd. Van Stadt Emmerich is geen reactie ontvangen. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de contacten met het Duitse bevoegde gezag. Aanvullend hierop is het advies van de Commissie m.e.r. om plannen op Duits grondgebied mee te nemen (§2.2). De effecten van het initiatief op het Natura 2000 gebied zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in de notitie R&D (§ 4.1) en in het advies van de Commissie m.e.r. (§ 4.2).

Verder zullen Duitse burgers door middel van een publicatie in 2 Duitse kranten op de hoogte worden gebracht van het voornemen om een MER op te stellen voor het verzoek om een windmolenpark op te richten op een locatie ten oosten van Netterden. Het MER zelf en het ontwerpbestemmingsplan zullen te zijner tijd ook worden gepubliceerd in de Duitse kranten.

Ad 5. In de Wet milieubeheer is bepaald dat in het MER een overzicht moet worden opgenomen van eerder vastgestelde plannen en beslissingen van bestuursorganen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteiten. Hiertoe dient rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. De gemeente Oude IJsselstreek heeft hoge ambities op het gebied van CO₂ reductie en het opwekken van duurzame energie binnen de gemeente grenzen. De gemeenteraad heeft deze ambities in juni 2011 vastgelegd in het beleidsdocument "Tijd voor nieuwe energie". Bezwaar tegen het gemeentelijk beleid is geen onderwerp voor het MER.

Ad 6. Locatiekeuze; in het MER zal verder worden ingegaan op de locatiekeuze voor dit windpark, mede in het licht van het bestaande beleid op rijks, provinciaal en regionaal/gemeentelijk niveau. In de Notitie R&D is hier op ingegaan (§ 3.2). In het MER zal dit verder worden uitgewerkt. Zie hiervoor ook het advies van de commissie m.e.r (§ 3.2).

Ad 7. In het MER zullen zeker de huidige kwalificaties van het landschap worden meegenomen: agrarisch met landschappelijke waarden en openheid. Zoals in de notitie R&D is aangegeven in tabel 4.1 zal beoordeeld worden van de invloed van het windmolenpark is op de landschappelijke structuur. Ook de commissie m.e.r. geeft op diverse plaatsen in haar advies aan, dat de effecten op het landschap goed in beeld moeten worden gebracht (§ 3.3 en § 4.2).

Ad 8. In het MER zal worden ingegaan op de effecten op de cultuurhistorie door dit windpark. In de Notitie R&D is in paragraaf 4.1 hier op al ingegaan. Zie hiervoor ook het advies van de commissie m.e.r (§ 4.5). We achten het niet zinvol om aanvullend onderzoek te vragen.

Ad 9. In de notitie R&D is al aangegeven dat de effecten op woon- en leefklimaat in het MER zullen worden beschreven. Het gaat hier o.a. om geluid, slagschaduw, veiligheid, landschap. Aanvullend is het de advies van de commissie m.e.r. (§ 3.3 en 4.4).

Ad 10. De effecten van het initiatief op de natuur (flora en fauna) en het landschap zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 4.2 en 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 11. De vraag of er sprake is van waardevermindering van woningen en de moeilijker verkoopbaarheid is niet aan de orde bij het bepalen van het advies over reikwijdte en detailniveau van het MER. Dit is een zaak, die speelt bij het bestemmingsplan in de paragraaf "economische uitvoerbaarheid van het plan". Indien de briefschrijvers van mening zijn, dat er sprake is van waardevermindering van hun woning, dan hebben zij de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een planschadeclaim in te dienen. Een dergelijke aanvraag wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld.

Ad 12. In het MER zal de bestaande milieusituatie en de milieugevolgen als gevolg van de realisatie van het windmolenpark in beeld worden gebracht. De commissie m.e.r. heeft hiervoor in haar advies in paragraaf 4.1 en 4.4. nadere aanvullingen gegeven ten aanzien van het aspect geluid en in paragraaf 3.5 ten aanzien van het aspect milieu in het algemeen.

Ad 13. Bestuurlijke integriteit is geen onderwerp dat in het MER onderzocht wordt. Het verzoek om de notitie R&D in te trekken wordt niet gehonoreerd. Wij zullen nog een aanvullend advies geven aan de initiatiefnemers over zaken, die naar onze mening niet voldoende in de notitie R&D zijn opgenomen.

Voorstel instemmen met het deel van de zienswijze betreffende het toerisme en nut en noodzaak en hierover twee aanvullende punten op nemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) en de effecten op recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark. Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven.

Zienswijze 11. (corsa 11ink16295)

Samenvatting zienswijze

1. Netterden wordt geheel ingesloten door windmolens. Het aanzien van het karakteristieke dorp zal hierdoor ingrijpend veranderen.
2. Gevreesd wordt dat de windmolens grote invloed zullen hebben op de samenleving in het dorp; de invloed op de sociale en sociaal culturele context is onduidelijk.
3. Een derde windmolenpark kan voor een opeenstapeling van negatieve effecten voor natuur- en landschappelijke waarden zorgen.
4. Hoe wordt er omgegaan met de 4 km norm uit het streekplan (2005) van de provincie Gelderland?
5. Akkoord van Groenlo: wordt windenergie evenredig verdeeld binnen de gemeente en binnen de Achterhoek?
6. Welke alternatieve locaties en welke alternatieve vormen van duurzame energie zijn onderzocht om te voldoen aan de ambities van het akkoord van Groenlo? Waarom is windpark Den Tol in deze context een goede oplossing? De Netterdense gemeenschap draagt al bij aan duurzame energie door het windpark Netterden-Azewijn.
7. Compensatie; indien het plan doorgaat vragen we om een compensatie voor de Netterdense gemeenschap, bijv. in de vorm van een gereduceerd tarief voor stroom, landschapscompensatie, een bijdrage aan de leefbaarheid en cohesie van de gemeenschap en het terugdringen van de leegstand en leegloop rondom het dorp.

Reactie gemeente

Ad 1. In het MER zal worden ingegaan op de effecten op de cultuurhistorie van Netterden en omgeving als gevolg van dit windpark. In de Notitie R&D is hier in paragraaf 4.1 al op ingegaan. De commissie m.e.r. is van mening, dat voor het onderzoeken van genoemde effecten, de in de notitie R & D beschreven werkwijze voldoende is (§ 4.5). Wij kunnen ons hierin vinden en verwijzen nog naar hetgeen de Rijksdienst Cultureel Erfgoed hierover heeft aangegeven.

Ad 2. Sociaal-culturele context; de effecten van het plan op de leefomgeving in het algemeen zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in

het advies van de commissie m.e.r. (§ 3.3 en 4.4). De specifieke effecten op sociaal en cultureel gebied is geen thema in het MER.

Ad 3. De effecten van het initiatief op de natuur en het landschap zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is aangegeven in paragraaf 4.1 van de notitie R&D en in de paragrafen 4.2 en 4.3 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 4. De provincie is één van de betrokken bestuursorganen. Zij toetsten het plan onder andere aan het streekplan en de daarin genoemde zone van 4 km ten aanzien van visuele interferentie. In haar advies stelt de provincie het volgende: "Visuele interferentie kan worden voorkomen door de twee Nederlandse parken in samenhang met elkaar te ontwerpen, zodat een begrijpelijk en rustig ruimtelijk geheel wordt gecreëerd. Voorgesteld wordt om een landschapsarchitect te laten kijken naar het ruimtelijk ontwerp". In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt in paragraaf 2.3. verwezen naar hetgeen in het streekplan 2005 van de Provincie Gelderland is vermeld over de visuele interferentie. In hoofdstuk 4 is aangegeven, dat er uitgebreid aandacht aan de landschappelijke effecten van het windpark zal worden besteed. De commissie m.e.r. gaat in de paragrafen 3.3 en 4.2 hier ook op in en adviseert om bij het ontwerpen van inrichtingsalternatieven rekening te houden met het park aan de Papenkampseweg en de bestaande windturbines in Duitsland. Zowel in de notitie als in het advies van de commissie m.e.r. is voldoende aangegeven, dat het aspect visuele interferentie goed zal moeten worden belicht in het MER.

Ad 5 en 6. In het MER zal worden ingegaan op de locatiekeuze voor dit windpark, mede in het licht van het bestaande beleid op rijks, provinciaal en regionaal/gemeentelijk niveau. In de Notitie R&D is hier op ingegaan § 3.2. In het MER zal dit verder worden uitgewerkt. Zie hiervoor ook het advies van de commissie m.e.r (§ 3.2).

De nut en noodzaak van dit windpark zullen in het MER worden uitgewerkt. In de notitie R&D is al kort ingegaan op de duurzaamheid van windenergie, de vergelijking met zonne-energie is gemaakt (§ 3.1.) Aanvullend hierop achten wij het zinvol om in het MER een aparte paragraaf aan te geven wat de verwachte energieopbrengst en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂reductie is). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂ reductie (door middel van duurzame energie en energie besparing).

Ad 7. Compensatie; de initiatiefnemers maken melding in de notitie R&D van mogelijke participatie in het windpark voor omwonenden. We achten het zinvol om een participatie- en compensatie vorm voor omwonenden uit te werken. Het uitwerken van de participatie- en compensatie vorm is echter geen thema in het MER en zal buiten het MER plaatsvinden.

Voorstel: instemmen met het deel van de zienswijze betreffende nut en noodzaak van het windpark en hierover een aanvullend punt opnemen in ons advies voor de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Het gaat hierbij om toelichting over het nut en noodzaak van het plan (vermeden CO₂ uitstoot, energieopbrengst e.d.) Verder geeft de zienswijze geen aanleiding om naast hetgeen reeds is opgenomen in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. hierover aanvullend advies te geven. Enkele punten zullen buiten het MER om nader worden uitgewerkt (participatie en compensatie).

Zienswijze 12 . corsa11ink16063 /11ink10376 / 11ink14915 / 11ink15186

De brieven hebben meerdere brieven verstuurd. We hebben deze samengevoegd en als één zienswijze behandeld. Het gaat over de zienswijze (11ink16063) en de enquête (11ink10376). Twee brieven gaan over het bezwaarschrift aan de gemeenteraad (11ink14915 en 11ink15186). Deze zijn in een afzonderlijk traject beantwoord.

De zienswijzen komen overeen met zienswijze nummer 4. Voor de samenvatting en beantwoording van deze zienswijze verwijzen we dan ook naar zienswijze nummer 4 .

Zienswijze 13. (corsa 11ink16053/ 11att01765)

Samenvatting zienswijze

1. Windenergie gaat ten koste van een duurzame natuur en een duurzaam landschap. Het akkoord van Groenlo is niet bedoeld om de leefomstandigheden van een groot aantal bewoners en de natuur aanmerkelijk te verslechteren.
2. Gevreesd wordt voor verstoring van o.a. de avifauna en gevraagd wordt om bescherming van de avifauna.

Reactie gemeente

Ad 1: De effecten van het initiatief (de verschillende opstellingsvarianten) op de natuur (flora en fauna), het landschap en de leefomgeving zullen in het MER in beeld gebracht worden, zoals dit is

aangegeven in paragraaf 4.1 van de Notitie R&D en in de paragrafen 3.3, 4.2, 4.3 en 4.4 van het advies van de commissie m.e.r..

Ad 2. De effecten op de avifauna worden meegenomen in het MER; zie advies van de commissie m.e.r. in paragraaf 4.3.

Voorstel: geen nadere aanvullingen geven naar aanleiding van de ingediende zienswijze, omdat hierover in de Notitie R&D en het advies van de commissie m.e.r. voldoende is opgenomen.

Samenvatting van het aanvullend advies naar aanleiding van ingediende zienswijzen en adviezen.

- bij het opstellen van het MER bij het aspect cultuurhistorie gebruik maken van de “Samenvatting Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA”;
- in het MER de gevolgen van de oprichting van windmolens in een landbouwontwikkelingsgebied nader onderzoeken;
- in het MER in een aparte paragraaf aangeven wat de verwachte energieopbrengst is en de vermeden CO₂ uitstoot (CO₂-reductie). Verder de vergelijking opnemen tussen windenergie en andere vormen van CO₂-reductie (door middel van duurzame energie en energiebesparing);
- in het MER aangeven wat de effecten op de recreatieve mogelijkheden in de omgeving van het windpark zijn.